

**OBČANSKÁ
VÁLKA**

—
Jiří Haussmann

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Občanská válka

Politické verše

Jiří Hausmann

Znění tohoto textu vychází z díla [Občanská válka](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Čin v Praze v roce 1923. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

Text díla (Jiří Haussmann: Občanská válka), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 27. 10. 2022.

OBSAH

Občanská válka	7
I Příčina války	7
II Posel	8
III Mobilisační rozkaz	11
IV Pochod božích bojovníků	12
V Vítězný konec	15
Ballada o zoufalém zrádci	17
Sen	19
Provolání mladé generace	24
Lovci	26
<i>On</i> na cestách	28
Žalm o svadlé divě	32
Vlastenecká legenda	34
Tragedie plivátka	36
Bašta národa	39
Podobenství	40
Vznik kapitalismu	41
Drahotní pranostika	42
Úsporná komise	43
Prozřetelná úvaha o státní půjčce	44
Ballada	46
Meditace nerevoluční	47
Novoroční proroctví	49
Pohádka o hloupém Vaškovi	51
Zelená internacionála	52
Legenda	55
Srozumitelný svatý	57
Československá církev	59
Senátor N. N.	61
Básník	62

Ze Sovdepie.....	63
Konkurs	64
Koloběh slávy.....	65
Pětka.....	66
Černý.....	66
Vybledle rudý.....	66
Červeno-bílý.....	66
Bílý.....	67
Zelený.....	67

Občanská válka

I

Příčina války

Noc chladná byla velice,
sníh padal z hustých mraků.
Vystavěl poblíž silnice
u samé pražské hranice
kdos' čtvero sněhuláků.

Projevil při tom dovednost,
jež hodna uznání je;
však nebyl státotvorný dost
(věnuj mu svoji pozornost,
ó státní policie!),

neb připjal, zrádce, jehlicí
na bílou, zasněženou
těch sněhuláků čepici
sovětskou hvězdu zářící,
z papíru vystřiženou.

Však ne dost na tom: Přivázal
každému ke pravici
praporek, který rudě vlál,
a ceduli, v níž varoval:
„Pryč! My jsme bolševici!!!“

II Posel

Noc byla chladná, mrazivá,
jak v Čechách ani nebývá
(tam vše je umírněné).
Mile jak v sladké vidině
se proto dlelo při víně
v místnosti vytopené.

A milá byla plenárka,
jíž předsedal pan Zahálka,
starý to borec strany,
vždy věrný, vlastenecký Čech
a postrach Neslovanů všech,
pravý bič na socany.

Když pořad probrán vnitř i vně
a všechno hodně důkladně
se prodebatovalo,
na humanitní taktiku
a vůbec na republiku
se volně nadávalo.

Zvláště zdůrazněno s lítostí,
že bolševické špatnosti
se krotí málo rázně,
že místo knut a šibenic
se neděje tu takřka nic,
co nahnalo by bázně.

Což, jestli Trocký rozkaz dá
a jeho rudá armáda
sem do Čech náhle vpadne?
Co, prosím, potom nastane?!
A jaké akce obranné
jsou připraveny? — Žádné!

Tak mluvilo se u vína,
až policejní hodina
otřásla řečí tokem.
Zaplativ tučnou útratu
pan Zahálka se k návratu
nejistým chystal krokem.

Svěřit se temné ulici
zbělené sněžnou vánicí
nebývá věru radno.
Žár vína je tak ohnivý...
Ostatně, tu i střízlivý
zabloudit může snadno!

V té divné směsi nočních šer
pan Zahálka též ztratil směr
a místo v domov drahý
do dálných, pustých končin táh',
až dospěl v ranních hodinách
samého konce Prahy.

Tam, nezvyklý na takou pout',
chtěl, znaven, trochu usednout
u kraje cesty na zem',
když náhle jako křída zbled',

neb cosi strašlivého shléd',
co vzkřísilo ho rázem:

Stáli mu přímo za zády
vojáci rudé armády,
čtyři jak hory chlapi,
praporek rudě vlající
každý z nich třímal v pravici
děsnými svými drápy.

Však na tom na všem nedosti:
K zvýšení dojmu hrůznosti
měl každý na čepici
sovětskou hvězdu zářící
a ceduli strach budící:
„Pryč! My jsme bolševici!!“

Pan Zahálka jen lehce vzkřik':
„Zadrž! Jsem taky bolševik!“
— a potom prchal v chvatu
do Mariánské ulice,
by zvěst o ruské intrice
dal sekretariátu.

Tam, sebrav síly poslední,
s obětavostí nevšední
přednesl zprávu onu,
však sotva ukončil řeč svou,
pad' k zemi mrtev únavou,
jak posel z Marathonu.

(Jenže pozděj' sklénka rumu
pomohla zas k životu mu.)

III **Mobilisační rozkaz**

Vlastencové, slyšte, toto Kramář praví:
Čtyři léta marně očekávám zprávy
nesoucí mi zvěst,
že se k činu vzmohli Wrangelovi učni
a že v Rusku dílo protirevoluční
dokonáno jest.

Naopak, ač Lenin dvakrát denně zmírá
a ač moje v novou carskou Rus je víra
stále nesklelá,
přece se ta banda bolševických sketů
za pomoci terroru a bajonetů
drží u vesla.

Nyní dokonce je, katy krvelačné,
jaly z ničeho nic choutky dobyvačné:
Bez vší výstrahy
přepadly nás massy jejich rudých šiků,
zaplavily skoro celou republiku,
jsou již u Prahy!

Občané, co zbývá? — Chopiti se zbraně
a jít bez prodlení nebojácně na ně!
K tomu účeli
na národně-demokratické své sbory

vznáším apel, aby ihned pod prapory
sebe stavěly.

Nechat' tudíž každý straník bez výminek
zítra v jedenáct na staroměstský rynek
chutě přichvátá;
dostaviž se ovšem vyzbrojený zcela,
vezmi s sebou pušky, klacky, salám, děla,
ženy košťata!

Výmluv nestrpíme, ulejkáky krátce
všechny prohlásíme za národa zrádce
Mareš, Dyk i já.
Čech a bolševik jak Israel a Samař'
neznej smíru ani slitování!

Kramář.

m. p.

IV **Pochod božích bojovníků**

V boj jdou, statečností září,
továrníci, uzenáři,
řeznický cech — pravý tank —
ředitelé velkobank,

exšlechtici a jich předci,
idealističtí vědci,
statných husitských žen šik,
sedm očistových lig.

Hudba hraje tyja-dryja,
v čele jedou banderia,
bubny duní bum-bum-bum,
na voze se veze rum.

Mužné vyluzují tóny;
klarinity, bombardony,
prapor vlaje hrdinně,
voní husa na kmíně.

Vzavše svátost pomazání,
jak by nešli na smrt ani,
nýbrž někam ku tanci,
pějí vlasti obránci:

„Vzhůru, lide naší strany!
Už jdem na ně, na socany,
rázem svými palaši
rozbijem' je na kaši!

Jediná jsme vlasti spása,
marně Marx se na nás kasá:
Proléti se nespojí,
leč na věčném pokoji!

Všichni zlí jsou, jen my hodní,
netřídní a všennárodní,
každý stav nám stejně drah
(jistě aspoň při volbách).

Jaké blaho, býti nár-dem!
Viktor Dyk je naším bardem,

Petrovický zastíní
celý svět svou kuchyní!

Zisk ten tudíž v mysli maje
pojd' k nám, lide, do partaje,
nebud' hloupý jako tur,
pomni příštích sinekur!

Zvítězí-li naše pluky,
přijde režim silné ruky,
bude úzko prolétu,
jak se zařídíme tu:

Vyplujeme do vod nových
v smyslu thesí Rašínových,
Velikého Kramáře
zvolíme si za cáře.

Mitrailleusa vštípí davu
úctu k vlastnickému právu,
v rámci plné svobody
vzkvétat budou obchody.

Do národních vsáhnem' sporů
podle rakouského vzoru,
až si to stát vypije
jako stará Austrie.

Zřídíme si černou sotni —
socane, ó, předem zkrotni,
jestli nechceš kráčet vstříc
veletuctům šibeníc!

Všechna tato opatření
v *skutečný* ráj Čechy změní,
který nebude se skvět
jako dnes, jen na pohled!

Džin-tarara, džin-tarara,
džina, džina, bum!“

V **Vítězný konec**

Ó slunce, co tě onoho dne rozehřálo?
A čemu jsi se zrovna tenkrát tolik smálo?
To věru málo případný byl smích!
Proč tolik žhavých paprsků jsi vysílalo?
Za Prahou čtvero krásných sněhuláků stálo;
víš, co jsi bujností svou udělalo z nich?

V kaluže čtyři proměnilo's jejich údy,
v každé z nich ležel jeden praporeček rudý,
přesmutný svědek slávy dávno minulé,
a vedle něho válela se v louži čpící
hvězda, jež zářivala kdysi na čepici
a s heslem „My jsme bolševici!“ cedule...

Když tudíž přikvačil sem Kramářův lid britký,
jen tyto skrovné útěku tu našel zbytky,
ne krasnoarmějecké sbory útočné.
I pravil generalissimus Machar: „Děti,
jelikož nepřítel nikde neviděti,
nechť bitva tedy jménem páně započne...“

Ballada o zoufalém zrádci

Byl večer vlahý, pozdní večer májový,
jen lehký vánek čeřil stromů listoví,
a zdálo se, že všeliký tvor láskou nyje...
Však přeci chlazen k tomu zdroji sterých blah
muž jeden zůstal, neb se právě konal tah
československé státní třídní loterie.

Socožer Národoslav Žížalička slul;
úředník z půli, hladoumělec byl půl,
však celý vlastenec, nár. dem. jak z žuly kován.
Los č. 20 536
třímala rozechvěně jeho útlá pěst.
Z kapsy mu čněly „Národní“ a „Staroslovan“.

V tažebním sále stál tu s tváří pochmurnou,
zrak jeho úzkostlivě bloudil nad urnou,
však náhle klesl k zemi jako dýkou sražen:
Všem shromážděným totiž ohlášena zvěst,
los č. 20 536
že s výhrou 700 000 Kč je tažen.

Zpit náhlým štěstím, teprv po chvíli se zved',
bankovky sebral, a, byť vzruchem ještě bled,
přichvátal k domovu, kdež budoucí kul plány:
Sto tisíc Wranglovi dám, dvě stě Matici,
sto Živnobance, soc-ským vztekem trpící,
a zbytek — dávný sen můj splněn! — na fond strany...

Tak zvolna snil a snil až usnul docela.
Žel! Jeho radost dlouho trvat neměla,
neb zdálo se mu náhle o hořícím keři,
z něž vyrůstá Duch Samotného Rašina
a dutým hlasem k němu mluvit počíná:
„Národoslave Žížaličko Socožeri!

Podlého hada v tobě na srdci jsem hřál!
Jak hanebně jsi Mne i stranu oklamal!
Potají sloužil's socialismu a Vídni:
Věděl's, že, co od vzniku strany prošlo dní,
jsme byli bez pardonu *celonárodní*,
a přec jsi, zrádce, vyhrál v loterii *třídní!!!*“

Tak pravil Vládčův Duch a v dým se proměnil.
Vzkřik' Žížalička hrůzou: Bděl anebo snil?!
„Ne, nesnil jsem,“ tak zaúpěl, „ó běda, běda!
Duch mého Pána pravdu, třeba krutou, děl!
Kéž z lůna matky raděj' bych byl nevyšel!
Můj smrtelný hřích nikdy odčinit se nedá!“

Šíleně vyběh' z domu, zaměřil svůj krok
v kraj dálný, Botiče kde bublá veletok
a střemhlav vrh' se v jeho svůdné vlnobití:
„Chcem' pracovat a šetřit, volný obchod chcem!“
vzkřik' ještě, a pak zvolna zhynul zápachem...
Kéž hříšné jeho duši věčné světlo svítí!

Sen

Po obědě. Milo, teplo...

V „Národní“ svůj noříš zrak:

„Všelicos“ — „Směs“ — „Denní zprávy“...

Usneš, ani nevíš, jak — — — — —

— — — — —

Kramář řekl, Rašín schválil.

(Proti byl jen Stránský-syn.)

Skončeno a podepsáno.

Slovo změnilo se v čin:

Našlo se sto dobrých hochů,

a tak přes socanský vztek

na Rus jsme se vypravili

udělat tam pořádek.

Všechny státy dohodové

dodaly nám pohnuty

pušky, děla, též 3 tanky

za cukr a valuty.

V čele jel co avantgarda

pražských uzenářů sbor,

ještě před ním na Pegasu

Generální Inspektor.

Hudbu obstarala „Cesta“

(1 buben, 12 lyr),

z Rašína byl velmi dobrý
rechnunksuntroficír.

Vzadu husitské šly ženy,
potom Viktor Dyk co bard.
Všechno stálo republiku
nejvýš' dvanáct miliard.

V Moskvě mezi bolševiky
zvěst o tomto podniku
vyvolala samozřejmě
nevýslovnou paniku.

Sověty se rozutekly
beze všeho ostychu,
Lenin spáchal harakiri,
Trocký požil utrýchu.

Za týden jsme táhli Moskvou
v triumfálním pochodu
a tím Rusku navrátili
jeho starou svobodu.

Kramáře na prestol carský
svorně vynesla celá Rus,
Čeřenský mu assistoval
co generalissimus.

Vosku v slávě dosadili
za ministra obchodu,
Hlinka jako archijerej
svatému dán synodu.

Marešovi svěřen úřad
německého vyslance,
Rašín plakal jako dítě,
když mu dali finance,

Juda svými epigramy
dootrávil sověty,
staroslovan Kusák dostal
ministerstvo osvěty.

(Dlouhou, trapnou diskusi měl
Stránský se synátorem:
„Bodejž bys byl, kluku, mlčel!
Moh's být gubernátorem!“)

Mně pak — ještě nyní slzím —
samoděržavný děl cár:
„Tys byl vždycky dobrý straník —
nechceš být můj kronikář?“

Mějž sto zlatých rublů denně,
nad to třicet za řádek,
lokaje, byt, automobil,
sedm fešných písarek....“

Ne, ne — tolik blaha sněsti,
k tomu jsem již neměl sil.
Pad' jsem před ním na kolena — — —
— — — — — — — — — —
a tak jsem se probudil.

Udiveně mnu si oči,
zklamán rozhlížím se kol:
Nejsem v Rusku, nýbrž doma
Srdce moje jímá bol:

Nedošlo, ach, k intervenci,
není slávy bílých gard,
republika deficitu
má jen kol dvou miliard.

Kramář potřel bolševiky
jenom v knižní úpravě,
Čeřenský se processuje,
Voska dlí kdes' v dálavě,

Marešovi Svatý Otec
dal řád „pro pontifice“,
lid před Judovými verši
prchá v divé panice,

Kusák vůbec někam zmizel.
Dyk je Němců zábava,
uzenáři pouze tloustnou,
Hlinka jenom nadává,

jak by propadl se v zemi,
umlk' husitských žen sbor,
strach jen u rekrutů budí
Generální Inspektor...

(Stránský chválí svého syna,
radostí div nevýská:

„Dobře, hochu! Aspoň máme
v ohni hned dvě želízka!“)

A já chudák... V kout se krčím,
žalný v hrdle dusím sten:
Nejsem vůbec dvorní básník,
nýbrž neznámý

N. N.

Provolání mladé generace

Všem!

Národně demokratická jsme mládež
idealismem čirým provátá;
naš názor je, že hájí lup a krádež,
kdo marxistická šíří dogmata.

Zhoubného materialismu vlna
kulturu všakou hrozí pozřící,
je revolučních teorií plna
kde která hlava trochu myslící.

Však anžto lebky naše prázdné zejí,
nás nebezpečí to se netýká:
My odmítáme Marxe od veřejí
a spoléháme spíše na Dyka.

Zavrhujeme třídní hesla módní;
vztah k společnosti se tím neřeší.
Nade vše kladem zájem všenárodní,
v čemž ved' nás, Kusáku a Mareši!

Ač Rašínovy utopie čisté
symbolisuje Živnobanky chek,
béřem' je za své, neb jsme pragmatisté:
Je pravdou jen, co nese užitek.

Stojíme neochvějně za Kramářem,
věříme v novou, všeslovanskou Rus.

Leninův režim nahradit chcem' cárem.
V tom vězí pro kulturu jisté plus.

Ku propagaci těchto ideálů,
jimž základ položili Smith a Kant,
chcem' pořádati ročně sedm bálů
a týdně odpolední thé dansant.

V posvátném boji proti mravní bídě
odvahou vynikáme nad tygry.
Ve dne jsme činni na Národní třídě,
večer jdem' úřadovat do Gri-gri.

Ó mládeži, ó mládeži!
Až mysl se jim uleží,
zpět navrátí se k papeži
a vstoupí zas k nám do strany,
kdož dělají dnes socany!

Ó mládeži, ó mládeži,
do našich svěř se otěží,
dej výhost bolševické lži,
a je-li tobě národ svat,
zmnož pevnou falanx našich řad!

Ó mládeži, ó mládeži,
vždyť o nic tady neběží,
tvůj úkol v tom jen záleží,
bys ke všemu nám kývala
a „Zítřek“ abonovala!

Lovci

Hali — halo!
Je nás málo,
ale za to bohatýři,
kteří vůkol hrůzu šíří.
A když takoví jsme chlapíci,
že v nás není bázně kus,
na materialismus
uspořádáme si štvanici,
smrtelnou mu zasadíme ránu,
aby ráčil sladce zesnout v Pánu.
Při tom, co se týče realismu,
aby také notně život zkys' mu,
budeme se starat zajisté,
neb jsme ide- ide- idealisté!!

— — — — —
— — — — —

Kuráž, páni, nebuďte tak bledí!
Vidíte ho, šelmu? Tamhle sedí,
ano, tam, na Stromě Poznání:
Vzhůru bez dlouhého meškání!
Lovu zdar! Náš vůdce, Mareš Franta,
vypálí naň svazek Kanta,
druhý knock-out přebrovský
zasadí mu Velenovský
a když — to se stane sotva — přežije
dávku „Přírodní“ snad „filosofie“,
přivodí mu jisté zabití
naši spiriti,

načež vlasteneckým kyjem
Dykovým ho k smrti zbijem’.

— — — — —
— — — — —

Už ho chytli, už ho chytli,
už ho máme takřka v pytli,
už nám nikdy neuletí,
radujte se z toho děti,
hopi — hopi — hop!

— — — — —
— — — — —

— Tak co, jak se zdařil hon?
Máte škůdce? Ano?
Ukažte ho! — — Svatá Panno!!
Vždyť to není on!!!
Zakryjme to honem „Národními Listy“
uschovejme někde na půdu:
Honili jsme materialisty,
ulovili ostudu...

On na cestách

Z každého téměř stavení
vlá prapor, symbol nadšení,
červenobíle září;
na rynku měštěninů sta
očamařený starosta
obhlíží přísnou tváří.

Družičky. Špalír. Kapela.
(„Bože, ty carja“ zahřměla.)
Nádhera k nepopsání.
V extasi, potem zalita,
stojí tu městská elita,
hasiči, veteráni.

Referent svírá v pravici
bázlivě péro plnicí,
náhradu za kalamář.
Horečné všude napětí.
Vždyť *On Sám* ráčí přijeti.
On. Velký, doktor Kramář!

Však ticho! Pozor! Žádný křik!
Posvátný nastal okamžik:
Žene se oddíl skautů
a za ním, vnořen v květu proud,
Ten, Jenž měl českým králem slout,
v ovlajkovaném autu...

Vítání. Banket. Proslovy.
Čí péro to vše vypoví?
Plesejte, srdce česká!
— Pak večer v sále zlatý hřeb:
Řeč skvělá, jejíž vroucí tep
by rozechvěl i mezka:

„*Já* věřil, úpě v žaláři:
Vše na konec se podaří!
Já byl jsem prozíravý.
Já říkám: Máme svobodu,
však co je platna národu,
když Němce nepopraví?

Já — proto jsem dnes odstaven —
vždy marně radil: S Němci ven!
Třeba i pomocí děl!
Však hlas můj, žel, byl oslyšán,
neb Teuton je dnes zase pán:
národ se nezastyděl...

A tohle, běda, není, ne,
to nebezpečí jediné
nás znepokojující:
Ač záhy bude zkosena,
vztahuje po nás ramena
zlá hydra: Bolševici!

Co hrůzy v sobě ukrývá
ta její tlama strašlivá,
se vůbec nedá líčit:
Všude krev, vraždy, pogromy.

I majetek chce soukromý
ta mrzká luza zničit!!

Oh, pánové, mne jímá hnus,
když vzpomenu na svatou Rus,
jak je tam a jak bylo...
Car vládl mocně v dál i v šíř
a poslal všechny na Sibíř,
jimž se to nelíbilo.

Však Vilém svými presenty
židovské získal agenty,
již vzepřeli se cáři,
a, ač lid všecken naříká,
sedli si na trůn Rurika,
ti lupiči a žháři!

Ač prorokuju řadu let,
že zahynou co nevidět
a že pak přijde hnedle
slovanská, nová, velká Rus —
neupouštějí od svých hrůz,
nýbrž se drží v sedle!

Už proto bychom měli jít
Lenina, sovět vyhodit,
(tak snadno všechno šlo by!)
neb jedině na způsob ten
náš národ byl by zajištěn
od pangermánské zloby....“

... Tak nadšeně řeč plyne dál
(pohnutím vzdychá celý sál,
mnohá tu slza kane)
a posléz, konec když jí je,
repliku každou rozbije
bouřlivé „Hej, Slované!“

Ovace hlučné, spontánní.
V prach sražení jsou socani.
(Oh, jak ten pocit blaží!)
— Loučení. Brzy sál je pust.
Odjíždí velký Zlatoúst,
dav spěchá na nádraží. —

— — — — —
Opodál, hořkost na líci,
jacísi tajní skeptici
sklánějí lebku k lebce,
a tiše (jako pravý Čech),
aby ho nikdo nezaslech,
jeden z nich druhým šepce:

„Velkého rozumu On byl,
však věkem se mu zakalil...
Zapírání je marné...
Ač trapno, trapno o tom psát,
hodí se sotva pro senát...
Stárne náš Vůdce, stárne...“

Žalm o svadlé divě

V směs divnou hrůza s komikou se mísí,
zpěvačka stará uvědomí-li si,
že, když vzal její svůdnost, vnady d'as,
ztrácí své poslední — svůj hlas, svůj hlas...

Tak dlouho řvala, věštíc zkázy, zhouby,
do „Národních“, své věrné hlásné trouby,
až k přetrapnému přátel úžasu
při volbách zůstala, ach, bez hlasu...

Marno je Dyko-Kramářovo dílo,
jež tvář jí líčí na červenobílo —
dnes po fanglích už nikdo neprahne,
šovenství obecenstvo vůbec netáhne...

Marně i Engliš zbarvuje ji rudě,
své kolegy tím do zoufalství pudě,
neb, co jí za dne rudí udělí,
to v noci Rašín honem zabělí.

Pan Bergmann maluje ji do zelena,
a mní, že tím zas stoupne její cena.
Než, ač v cen haussi praktik veliký,
zde úspěch nesklízí své taktiky.

Se šminkou vůbec mají práci pernou.
Někteří doporučili by černou.
Vše marno, marno — baby svíčkové
jsou totiž dávno v straně lidové.

Úsilí tedy zcela zřejmě smolné.
Což opak? Začít u Myšlenky Volné?
Nad „volnost“ jsou však pušek postoje.
A „myšlenka“? Hm; prosím, co to je?

Vadnoucí divu okrášlit lze ztěžka.
Vždy pozná se v ní dávná Mladočeška.
Nezbývá, než zřít v místa neznámá
a vzdychnout: „Fueramus Pergama...“

Vlastenecká legenda

I pravil kdysi mistr Mareš mistru Dyku:
„Mé srdce patriotické se v slzách ztápí;
je v drahé zemi naší mnoho záškodníků,
však ty tři miliony Němců zvlášt' mne trápí.
Jich pouhá existence ohrožuje národ.
Ó, Ty — Ty, jemuž věnoval Bůh dar ód —
rci, kterak vlastenecký cit
ti káže s nimi naložit?“

„Zlo je třeba splácet zlem.
Pobijem' je, pobijem',
rozsekáme na klobásy.
Jen tak dojde národ spásy!“

Šli, šli, kyje chopili,
všechny Němce v jednom rázu
od Chebu až k Beregsázu
jimi pobili.

— — — — —

I pravil opět mistr Mareš k mistru Dyku:
„Čin slavný skončen; zbaveni jsme můry jedné.
Však realistů, socanů a bolševiků
na našich nivách tyje množství nepřehledné!
I mnohé ministry a... ještě trochu výš...
to místo nejvyšší... (nu, snad již rozumíš?)
za třicet stříbrných si koupil Žid.
— Rci, jak s tou cháskou naložit?“

„Zrádci jsou, a, jak mrav žádá,
smrtí vždy se trestá zrada.
Roztlučem' je na klobásy.
Jen tak dojde národ spásy!“

Šli, šli, kyje chopili,
socanínů plémě celé,
zrádné osvoboditele —
všechno pobili.

I pravil opět mistr Mareš: „Dyku mistře!
Očista hotova a zničen škůdce divý.
Však obávám se, přihlédnu-li k věci bystře,
že ani ti, co zbyli, nejsou spolehliví,
že čítán mezi dobré patrioty
být mohu jenom já a, dušičko, Ty...
Vše ostatní, co země naše hostí,
je nakaženo internacionální!“

„Bychom prosti byli výtek,
pobijeme i ten zbytek,
neustanem' v práci dříve,
dokud nezhyne vše živé,
ať už zvířecí či lidské —
vyjma paní Kunětické
(tu je nutno nechat ožít,
aby lid se mohl množit).
A tak, ač jen tříčlenný,
národ bude spasený.“

a zakončila svoji parabolu
v otvoru bělostného plivátka.

„Tak,“ děl pan Vlastihuba spokojeně
a v srdci jeho rozhostil se ples
— — když náhle spatřil na nádoby stěně
provokativní nápis: „Spuckgefäss“ —!!

„Co to má býti?!“ zvolal tuřím hlasem
podoben Zévu, jenž se rozkatí,
„kdo dává pangermánská plivátka sem?!
Což státní řeč tu vůbec neplatí?“

K zemi se vrh' a jazykem se brodil
v obsahu nepočestné nádoby,
až mocným srkem hlen svůj osvobodil
z osidel teutonské poroby.

Však v zápětí, jat hněvem spravedlivým,
se odebral na úřad poštovní,
by podal slohem břitkým, ale tklivým
„Národním Listům“ zprávu. Stálo v ní:

„... Proto jsme tedy za vlast bojovali?
Když nebili se zrovna v legiích,
alespoň v zázemí se ulévali?!
(Já nebyl při té práci z posledních!)

Proto jsme nesli třistaleté strasti,
abychom — národe, ó, viz ten vděk!! —
nemohli ani ve svobodné vlasti
do *našich, českých* chrchlat plivátek?!

Jsme *národní stát*, nikdy národnostní,
— ten problém necht' se marně nelouská —
zde nemá jinorodcům patřit kost ni!
Než Švýcar, radš se držme Rakouska!

Náš případ křičí, nelze mlčet více.
Mírnosti dokázali jsme již dost:
My vystoupíme prostě z koalice,
když vláda nesplní svou povinnost!“

Tak tedy nadešla ta chvíle bolná.
Slunce se skrylo v mlhy záplavě.
Setnina vojska, vykračujíc zvolna,
plivátko bílé vedla k popravě...

Postavili je ke zdi v ranní rose...
Zavázat oko? — Ušklíblo se jen.
Pak zazněl povel... salva... Rozbilo se
a slizký z jeho útroh vytrysk' hlen...

Bašta národa

Jsme živel národní a všedemokratický,
v nás splývá s idealismem duch obchodnický,
však především chcem' počestiti stát.

Jsme nadšenci a patrioti cejchovaní,
zavrhujeme jazyková vyrovnání
a toužíme se věčně s Němci přát.

Jsou v menšině, at' chovají se tedy skromně;
musíme přece býti pány ve svém domě!

Má jisté meze každá svoboda.

Jen v politice silné ruky je zdroj spásy.

A heretik, jenž s námi ve všem nesouhlasí,
je vyvrhel a bídný zrádce národa!

Podobenství

Ne, my nejsme šovinisté;
hájíme jen právo čisté.
— Nejsem osel, na mou duši,
to mám jen tak dlouhé uši.

Vznik kapitalismu

Krad' starý Mates jako straka
u bohatce i u žebráka.
Pak, nerozmýšleje se dvakrát,
dal do pokladny vše, co nakrad,
a nápis zhotovil si na to:
„Soukromé vlastnictví je svato!“

Drahotní pranostika

Kurs naší měny klesá-li,
je z toho zmatek nemalý
a rostou ceny všaké.
Když koruny nám stoupají,
svou radost nikdo netají.
Však ceny rostou také.

Úsporná komise

Že se se vším, co je státní,
přímo hříšně marnotratní,
navrh' Rašín ve výboru
zřídit úřad pro úsporu.

Mnohý dobrý nár-dem-straník
poskočil jak bujný vraník,
jeho výraz pozbyl chmur:
Oh, tam bude sinekur!

Prozřetelná úvaha o státní půjčce

Že to nedovedou chápat:
Já a upsat — to je nápad!
Pro socanskou vládu!
Copak krađu?

Páni, máte mne snad za vola?
Dal jsem stovku na jízdného Sokola,
stovku Orlům na Slovači;
to snad stačí.

Z čeho bych se sám měl žít? Z gáže?
To se u nás pořád káže:
„Šetřit, pracovat a tvořit!“
Dobrá, já chci taky spořit.

Chacha! Mravní povinnost?
S tou jsem se už spálil dost,
dobrou vůli maje
při upsání „Kriegsanleihe!“

Nakašlu vám na morálku!
Pracoval jsem celou válku,
(kolik strachu před vězením jsem jen prostál,
než jsem těch pár korun dohromady dostal!)

A teď je mám klopit,
socan aby to moh' propít?
Říká se, že přijde krach:
kdo by neměl strach?

Zkrátka: dělejte co chcete,
na mne si s tím nepřijdete
Moh' bych si to dopřát sic —
ale nedám nic.

Ballada

Když z New Yorku jel k nám,
v Praze si zřídit krám
— každý rád štěstí zkusí —
čet' mnohé o nás brožury
a děl: „Té jejich kultury!
To národ lvů být musí!“

Když časem v obchodě
vše šlo jak po vodě
(leckomu štěstí klíčí
dík přenešťastné valutě),
tu pravil o nás pohnutě:
„Toť národ holubičí!“

Když do vlasti jel zpět
a milionů pět
jej provázelo spolu,
tvář se smíchem do dlaní skryl
a tiše, tiše prohodil:
„Oh, je to národ — volavek!“

Meditace nerevoluční

Často, bože, vytryskne mi z oka slza díky:
U nás vůbec není tmářů ani zpátečníků,

všichni chtějí pro společnost vydati řád nový,
každý občan je tu tolik, tolik pokrokový!

Ovšem, nutno říci, pokrok jako pokrok není,
k tomu třeba pro publikum přidat vysvětlení:

K reformám se přistupovat nesmí rychle, prudce,
voliti se musí cesta mírné evoluce,

nutno postupovat ve všem volně, po etapách,
aby Ententě v tom nečpěl bolševický zápach:

Na příklad lze monarchii na šíji dát patu,
(zvláště, když u nás pro ni není vhodných kandidátů),

možno také po případě zisky trochu zdanit —
před socialisací však, bože, račiž lid svůj chránit!

Ta se musí omeziti nejvýš na ankety,
netřeba se rozčilovat, všechno přijde lety,

vhodnější je nový projekt raděj' vydat rezi,
než snad nějak vybočiti ze zákonných mezí!

Býti volnomyšlenkářem, demokratem sice,
ale při tom přece držet hezky na tradice,

šetřit vývoj historický, nedat mást se davy —
v tom tkví smysl budoucnosti, to je pokrok pravý!

— Hospodine, nelze dík mi vyjádřiti slovy
za to, že jsme všichni tolik, tolik pokrokoví...

Novoroční proroctví

Tří set šedesáti pěti směsice dnů pestrá
započne se prvním lednem. Skončí na Silvestra.

Seběhne se v této době mnoho událostí,
některé z nich budou milé, většina však k zlosti:

Hory budou všude velké, myši všude malé,
kdo pil místo vody víno, bude ho pít dále.

Náledím se pohodlná cesta stane kluzká,
Kramář nepřestane věřit v obrození Ruska.

Někomu řád republiky ve všem bude hovět,
některému Habsburkové, jinému spíš sovět,

jeden zvolí bolševiky, druhý zase Hlinku,
třetí bude pro Šrobára, čtvrtý pro pálinku.

„Národními Listy“ zazní bol, vtip viktor-dyčný,
najde-li se v chebském kraji nápis dvojjazyčný.

Řepa do země se vsadí, květiny však do váz,
za souhrn svých honorářů koupí básník provaz.

Velkonakladatelé se octnou v prudkém sváru,
kdo z nich za rok vydal více pitomějších škvárů.

Bytů budeme mít málo, úřadoven fůry,
lidé budou bělet — rudnout podle konjunktury.

Postoupí, kdo nalezne si dosti strýčků i tet,
pro věci, jež nepůjdou, se zřídí subkomitét.

Kdo měl jen dva miliony, získá k tomu třetí,
kdo stál nad propastí bídy, docela tam sletí.

Jeden z toho všeho zchytrí, jiný z toho zhloupne,
drahota však zcela jistě ještě více stoupne.

Tak a jinak bude zvolna za dnem den se ztrácet,
až zas přikvačí rok nový, ovšem tři a dvacet. —

Zapamatuj si, ó lide, věštecká má slova:
Rok co rok jich budeš moci upotřebit znova!

Pohádka o hloupém Vaškovi

Přišel Vašek k matce Zemi:
— Matičko má, těžko je mi!
Bylo mi dřív' také bídňě,
dokud jsem měl pána z Vídně,
ale, jak dnes věci stojí,
poroučí mi vrchnost dvojí:
Jedni páni v Moskvě žijí,
druzí zase ve Francii.
Táhnout bryčku těžko tu je —
každý jinak komanduje,
mohu zpřerážet si běhy,
vedu život plný slot:
Moskevský pán volá „čehý“,
pařížský zas „hot“!
Porad', máti, z obou vlád,
kterou spíš mám poslouchat?

— Hloupý Vašku, lehká rada:
neohýbej stále záda,
nečekej, až co ti pán dá,
zkus to žítí bez komanda!

Zelená internacionála

Že není zle, by tvrdit moh' jen smělec.
I budoucnost se jeví ponuře.
Však bídný, uhnětený zemědělec
je na tom ze všech stavů nejhůře.
Jej kde kdo z lichvy, mamonářství viní,
každé to prase se mu vyčítá,
a má-li k tomu krávu nebo svini,
nedopřála by se mu ani ta!

A proto v jednolitý šik
se semkni, kdo jsi agrárník!
Náš zápas, třeba obranný,
je vyhraný, je vyhraný,
my pobijeme socany
a zahrajem si na pány!

My národně jsme orientováni,
nám posvátná je přímo ústava,
však co se týče poplatků a daní,
tu každý jiný ohled přestává.
Tu nutno jasně říci vládním kruhům,
že našinec to prostě nesnese,
a zvolat ke všem jinorodým druhům:
Rolníci ze všech zemí, spojte se!

Sraz' v jednotný se šik.
kdo sluješ agrárník!
Náš zápas, třeba obranný,
je vyhraný, je vyhraný,

my pobijeme socany
a zahrajem' si na pány!

Vždy bojovali jsme za práva lidská.
Chcem' pro každého plnou svobodu:
Však co je platna ona politická,
když není při ní volnost obchodu?
Vždyť „svoboda“ je pouhé plané jméno
a přímo terroristický je stát,
kde rolníkovi není dovoleno
bližního podle chuti oškubat!

A proto v jednolitý šik
se semkni, kdož jsi agrárník!
Náš zápas, třeba obranný,
je vyhraný, je vyhraný,
my pobijeme socany
a zahrajem' si na pány!

Drahotu nosil's, zemědělče, jen ty!
Upírali ti všechnu ochranu.
Teď bude jinak: Žádné kontingenty!
Ať zhyne hladem trochu socanů!
Dřív' jednalo se nejvýš o ideje.
Tu bylo možno v lecčems ustoupit;
však teď, když s dobyt看em a s kapsou zle je,
na život, na smrt musíme se bít!

A proto v jednolitý šik
se semkni, kdož jsi agrárník!
Náš zápas, třeba obranný,

je vyhraný, je vyhraný,
my pobijeme socany
a zahrajem' si na pány!

Legenda

U bran nebes duše stála,
rozhlédla se, zaklepala:
„Milý Petře, otevři mi,
bydliti chci se svatými!“
„Počkej,“ spustil Petr na ni,
„jméno rci a povolání!
Než tě vpustím, znát chci napřed,
v jaký hřích jsi kdy se zapřed!“
„Jméno mé je Václav Straka,
byl jsem chudší nad žebráka.“
„Nelži, chlape nestydatá!
V registru jsou tato data:
Nemodlil se, zkažen zcela
nikdy nešel do kostela,
nadarmo bral jméno boží,
s cukrem kefasil a s koží,
kradl, v pátek maso jedl,
čtyři hodné dívky svedl,
v neděli hned, jak den nastal,
do kořalny šel a chlastal,
osm let byl v kriminále,
atd., atd. —
Jak ses, tolik hříchů maje,
odvážit moh' k branám ráje?!“
„Zadrž, Petře, nemluv více!
Všechno to je pravda sice,
ale jednu dovol zmínku:
Pomni, že jsem volil Hlinku!!“

— — — — —

Jako divem na slova ta
rozlétla se nebes vrata.
Duše, zproštěna vší viny,
vešla mezi serafíny.

Srozumitelný svatý

Ó světče světla, Nepomucký Jene,
jenž patero hvězd zářných nosíš na hlavě,
rci: Že Ti není více smutno, že ne,
když shledáváš, jak's znovu přišel ke slávě?

Je planý žvast — nu, od toho jsme Češi —
že stát náš prý se časem s církví rozervá!
Či myslíš, že se menší úctě těší
zázračná Tvoje jazyková консерва?

Ne, svatý Jene, kult Tvůj zřejmě roste,
a do rozluky dlouhá řada dní...
Byť nešly s Tebou zrovna davy prosté,
je přece na Tvé straně státní návladní:

Netkne Tě péče jeho předojemná,
jíž plakát „Volné Myši“ dvakrát zabaví?
Loni jsi býval ještě světec temna,
dnes vyrukuje vojsko na Tvé oslavy,

ba neopomněl škrtnout censor dbalý
i báseň plnou urážlivých metafor,
jež rovnala Tě ku Václavu králi,
ač autorem sám generální inspektor.

I svátek Tvůj se letos řádně světí,
třebaže loni bylo mu již namále,
a prázdno mají také školní děti,
zcela dle vzoru monarchie bývalé.

Ne, světče, každá námitka tu padá,
skončen je vítězně Tvůj s Mistrem Husem boj:
Vždyť městská rada Tobě uspořádá
zas jako dříve lampióny, ohňostroj!

Ne, světče můj, je konec jeho pychu,
ať nevěrec se vztekem třeba rozpuká!
A řekni pravdu: Není Ti to k smíchu,
když zaslechneš tak někdy heslo: „rozluka“?

Československá církev

Ne stíny jen, i výhody
dnes doba s sebou nese:
Tak možno by ti vlastencem
a přec ne bez konfesse.

Vždy nepodařenému prý
se podobalo rýmu,
potomkem slouti Husovým
a přitom sloužit Římu,

však východiska nebylo,
co věci té se týká,
neb žítí jen tak v nevěře,
to není bez risika:

Sic článek víry přemnohý
k pochybám podnět zavdá,
než kdo ví, zdali v souboru
přec není z části pravda?

Vždyť každý musí starat se
o duše svojí spásu —
a sám snad o tom přemýšlet?
Hm... K tomu není času.

Však nezbytno je průchod dát
náboženskému citu —
nezbývá, nežli spoléhat
na cizí autoritu.

V té situaci přetěžké,
již rozum němůž' zmoci,
přichází nová konfesse
nám nyní ku pomoci:

Nebude nutno zabývat
se záhadami žití
(ten úkol musí na sebe
pan dr. Farský vzít)

a bude možno dále růst
jak boží dřevo v lese,
být Čechem, synem Havlíčka,
a přec ne bez konfesse.

Senátor N. N.

Jsem bohorovný tvor,
senátor.

Když ulicí se šinu,

vlídně v pravo, v levo kynu

lidu, který pokorně mne zdraví;

s důstojností slučuji takt pravý.

Ovšem přespřílišné familiérnosti

nejsem zastánce:

Na mém úsměvu měj každý dosti.

Zachována musí býti jistá distance. —

Tříkrát rozvážím, než k náhledu se přiznám,

za to každé moje slovo má svůj význam.

Ze zásady odpůrce jsem lokajských všech mravů:

Žádám úctu ne k své osobě, jen k stavu.

Charmantnosti mi však nebylo léty.

Všechny problémy, jež tknou se etikety,

rozřešeny pro mne jsou:

Demokracii jsem sloučil s noblesou.

Málokdo ten vzácný dar má.

První třídou jezdím zdarma.

— Jsem bohorovný tvor,

senátor.

Básník

V literatuře řádl jako štika.
Nastali krušní dnové pro kapry.
Enfant terrible býval, jak se říká.
Nevolnost staré pány jala prý.

Zahýbal bahnem, vyšlo mnoho špíny.
Tmu rozptyloval jazyk jeho zlý.
Pojala hrůza bodré měštěniný.
Plazové noční do děr zalezli.

Žil nuzně, to se rebelantům stává,
a celkem nepříjemná věc je ta....
Přichází rozum, zestárne-li hlava....
Dostal ho i ten divný poeta:

Uznal, že není radno hýbat kalem,
se stávajícím řádem vésti boj.
Udělal ho za to generálem,
dali mu šavli, koně, stejnokroj.

Ted' hrdě jde (má však i automobil)
a jenom útrpně se usmívá,
když na lyru, jíž svět kdys' tolik zlobil,
se v zaprášený koutek zadívá...

Dřív' proklínal řád společenský krutý,
bičoval všečen nemrav prohnílý;
ted' kleje také, jenže na rekruty.
A bičem hladí hřbet své kobyly.

Ze Sovdepie

Jeden básník byl prý v Sovdepii,
že chce žít jen z honorářů, řek'.
Vydal knihu. Cenou poctili ji
čtyřiceti osmi kopějek.
Zašli si do jeho bytu,
aby odevzdali ji tu.
Když však otevřeli vrata
— jak to přišlo, ví sám bůh —
zkrátka, z toho literáta
zbyl jen nesmrtelný duch.

Když jsem tuhle zprávu přečet',
radostí jsem počal brečet,
v mysli svoji zbožné
šeptal slova díků,
že je tohle možné,
jen u bolševiků!

Konkurs

Zraky maje upřeny vždy k vyšším cílům vzhůru,
ale zvláště se zajímaje o literaturu,

chtě, by ti, kdož zdobeni jsou laurovými věnci,
měli zabezpečenu i hmotnou existenci,

hodlám groš svůj, důmyslem a pílí shromážděný,
rozděliti v čtyři velké literární ceny:

První, korun 100, na sbírku vypisuji básní,
pokud všenárodně-vlastenecký duch je zkrásní.

Druhou, 200, na drama. Tu za podmínku kladu:
8 dějství, chválu dnešních společenských řádů.

300 Kč obdrží pak stostránková práce
s thematem „O nemožnosti socialisace“.

(Motto její uvedeno budiž tučným tiskem:
„Mnoho silných jedinců je pro národ vždy ziskem.“)

Čtvrtou cenu, plných 500 korun dám za dílo,
jež by nejlip' románovou formou vylíčilo,

že můj výrobek, trest' polévková patent „Uhu“,
láme všechnu soutěž, nejlepší jsa svého druhu. —

Nestrannost při udílení bude moje snaha.
Václav Ocas-Božídárek, průmyslník, Praha.

Koloběh slávy

Byl básník krásných, bezesporných kvalit.
Verš jeho každý půvabem byl zalit,
talentu nevšedního nesl pečet';
jenže ty básně skoro nikdo nečet'.
Kritika byla sprchou jeho varu.
Bez hany zemřel, také bez krejcaru.

Léty se všechno mění, také vkus.
Přišlo se na to, že byl genius.
Je bílé dnes, co černé bylo kdysi.
Ted' kde kdo přímo hltal jeho spisy.
Vzdych' kritik: „Jaký titánský jsi zjev Ty!“
A nakladatel dělal dobré kšefty.

Čas letí tempem jelena, se říká.
Prohlásili ho zkrátka za klasika.
Při Jeho jméně nikdo nedých' ani.
Vydána o Něm řada pojednání,
před Jeho duchem bylo nutno klečet.
Ale ty básně zase nikdo nečet'.

Pětka

Černý

Kdo chce, ať ten problém louská.
Roštem' jako po dešti.
Šlo to s námi hodně z ouzka,
teď je vše jak za Rakouska,
dík Vám, světci nebeští!

Vybledle rudý

Jen když bolševický nános
dobrý pánbůh zahladí!
Pak ať přijde tisíc Canoss,
ať nás Rašín vodí za nos,
to už vůbec nevadí!

Červeno-bílý

Šlechtu z domén vyhážíme,
římskou církev ze školy,
továrny si zabavíme,
velkobanky vyvlastníme —
až to Rašín dovolí.

Bílý

Vášnivě ctím velké kapsy;
sám mám jednu zvonící.
Do té schovám všechny lapy,
do té jako v ranec na psy
strčím celou pěťici!

Zelený

Pánové, jen ne hned s holí,
nesvornost nás rozvrátí!
Na dědičné vlasti roli
trpělivě, jak ti volí,
musíme vše zorati!

Jiří Haussmann
Občanská válka
Politické verše

Edice Poezie

Ilustrace na obálce z volných zdrojů

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 27. 10. 2022

ISBN 978-80-274-2708-6 (epub)

ISBN 978-80-274-2709-3 (pdf)

ISBN 978-80-274-2710-9 (prc)